

Männen måste avstå så kvinnor kan få mer

Det finns andra former av diskriminering än den direkta diskrimineringen, alltså att kvinnor som har likvärdiga arbetsuppgifter som män på samma arbetsplats betalas lägre. Värdediskriminering är en sådan form, som sannolikt är av större betydelse för LO-kvinnor än den direkta diskrimineringen.

Värdediskriminering innebär att arbeten som i huvudsak innehåses av kvinnor värderas – och därmed betalas – lägre än arbeten med liknande kvalifikationskrav som i huvudsak innehåses av män. Denna värdering återspeglas också i marknadskrafterna som då inte enbart gör det jobb de ska göra, nämligen reflektera utbuds- och efterfrågeförhållandena på arbetsmarknaden: Är det brist på personer inom ett yrke så stiger lönen och vice versa.

Till skillnad från förhållandena på 1970- och 1980-talet så har kvinnor idag i genomsnitt en lika lång utbildning och endast en marginellt kortare arbetslivserfarenhet än män. Men lönerna återspeglar inte att kvinnornas humankapital nu är helt jämförbart med männens. Sedan i början av 1980-talet så har kvinnors andel av mäns löner legat på drygt 80 procent. Min bedömning är att detta till stor del botten i värdediskriminering. Kvinnodominerade yrken har systematiskt lägre löner än mansdominerade med liknande kvalifikationskrav.

Hur ska vi komma tillrätta med detta?

1. De mest kraftfulla verktygen i frågan om löneskillnader mellan kvinno- respektive mansdominerade sektorer har de avtalslutande parterna i sina roller som fördelare av resurser mellan och inom avtalsområden. Även regeringen är mycket viktig genom sin roll

som resursfördelare till och inom den offentliga sektorn.

2. Detta betyder inte att privatanställda män ska få mindre före skatt för att offentliganställda kvinnor ska få mer. Dessa män skall få mindre för att privatanställda kvinnor ska få mer – utan att inflation skapas. De offentliganställdas löner gynnas inte av att den privata sektorn i sin helhet håller igen. De gynnas av en god skatte- och avgiftsbetalningsförmåga.

3. Till skillnad från i den privata sektorn så är det ingen kraftfull metod att låta offentliganställda män stå tillbaka lönemässigt för att offentliganställda kvinnor ska få mer. Detta av två skäl:

- Andelen män inom offentliga tjänster är väldigt liten (cirka 15 procent inom kommun och landsting),

- Många av dessa män arbetar själva inom kvinnodominerade, alltså låglönlade, yrken.

4. Om de offentliganställdas löner ökar – utan kompensationskrav från andra sektorer – så finns ingen risk för kostnadsinflation. Den ökade köpkraften hos de offentliganställda motsvaras av en köpkraftsindragning genom skatte- och avgiftshöjningar eller genom nedskärningar.

5. Att ha som strategi att försöka få upp lönerna i kvinnodominerade yrken genom att öka andelen män innebär att man accepterar att kvinnor inte kan få upp sina relativa löner utan

draghjälp av män. Det är ingen bra strategi, alldeles fränsett svårigheten att få män att jobba till löner långt under vanliga mansjobb.

6. AMS bedömer att cirka 40 procent av de som var sysselsatta inom offentliga tjänster 2001 kommer att ha gått i ålderspension 2015. Kombinera detta med ett kraftigt ökat behov av äldreomsorg och vi står inför stora rekryteringsbehov! Hur ska man nyrekrytera till dessa, till stor del, uselt avlönade yrken? Det är ett stort livsbeslut att välja att byta yrkesbana när man arbetat där i, säg 15-20 år, för att man är missnöjd med lönen. Det är ett betydligt mindre beslut att välja att inte gå en utbildning som leder till ett låglöneyrke.

Min slutsats blir att vi kommer att behöva vänja oss vid att, i någon form, betala mer för vård- och omsorgstjänster.

"Kvinnornas lägre avlöning i förhållande till männens hör till de mest konstanta lagbundenheterna inom det ekonomiska livet" skrev ekonomiprofessor Eli Heckscher 1914 i en rapport på uppdrag av 1912 års lärarlönenämnd. Det är snart 90 år sedan. Trots alla hittillsvarande lagar och avtal så gäller den fortfarande.

Till skillnad från naturvetenskapliga lagbundenheter är dock denna ekonomiska "lagbundenhet" någonting som vi människor kan och måste påverka. □